

Päätösten vaikutusten ennakkoarviointi ("evaus")

Vanhusneuvosto 5.2.2025

Hallinnon erityisasiantuntija Kerttu Pöntinen

Taustaa

- Päätösten vaikutusten ennakoarviointi on ollut pakollista kaikessa päätösvalmistelussa vuoden 2025 alusta
- Käytännössä arviointia on tehty jo aikaisemmin osana valmistelua, mutta uudella toimintamallilla työtä tuodaan paremmin näkyviin
- Päätösvalmistelun tueksi luotiin
 - Koulutuksia ja sparrailuklinikoita
 - Kirjallinen laajempi ohjeistus (myös lyhennetty versio)
 - Lomake arvioinnin tueksi
 - Liitepohja
- Materiaaliin tehdään tarvittaessa muokkauksia käytännöstä saatujen parannusehdotusten mukaan
 - Erityisesti tarve on havaittu vaikutusten arvioinnin käytännön ohjeistamiseen sekä esimerkkifraaseihin
 - Pidetty on ollut myös lyhennetty materiaali
- Kokonaisuudessaan vaikutusten ennakoarvioinnin työstö on alati kehittymässä
 - Jatkossa esimerkiksi kiinnitetään erityistä huomiota osallisuuteen vaikutusten arvioinnissa

Mitä evaus on ja miksi sitä tehdään?

- Päätösten vaikutusten ennakoarvioinnilla eli ”evauksella” tarkoitetaan systemaattista tapaa arvioida ennalta valmistelussa olevan päätöksen vaikutuksia
- Vaikutusten ennakoarviointi
 - Auttaa päätöksen vaikutuksiin varautumista ja edistää tietoon perustuvaa päätöksentekoa
 - Auttaa rakentamaan kokonais kuvaa päätettävästä asiasta
 - Auttaa kaventamaan hyvinvointi- ja terveyseroja
 - Lisää päätöksenteon läpinäkyvyyttä
 - Ehkäisee eriarvoisuutta lisääviä ratkaisuja
 - Tukee hyvinvointialueen strategian toteutumista
- Ennakoarviointi on myös lakisääteistä
 - Esimerkkejä säädöksistä, joissa edellytetään vaikutusten ennakoarviointia:
 - Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 7 §:n 2 momentti
 - Tasa-arvolain (609/1986) 4 §
 - YK:n lasten oikeuksien sopimuksen 3 artikla
- Lisätietoa päätösten vaikutusten ennakoarvioinnista esimerkiksi [THL:n sivuilta](#)

Evaus prosessina

Evaus koostuu kuudesta eri vaiheesta:

1. Päätös ennakoarviointiin ryhtymisestä
2. Nykytilan kuvaaminen ja päätösvaihtoehtojen muodostaminen
3. Vaikutusten arvioiminen ja kuvaaminen
4. Vaihtoehtojen vertailu ja päätösvaihtoehdon valitseminen
5. Arvioinnin kirjaaminen päätösehdotukseen
6. Toteutuneiden vaikutusten seuranta

Evauksen laajuus ja kohdentuminen

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella tehdään

1. LAAJA evaus aina, kun on kyseessä merkittävä aluevaltuustolle asti menevä päätös
2. SUPPEA evaus aina, kun on kyseessä merkittävä aluehallituksen toimivaltaan kuuluva päätös

Päätöstä voidaan pitää merkittävänä esimerkiksi silloin, kun muutos on

- Strategisesti, toiminnallisesti tai taloudellisesti merkittävä
- Palveluiden tai niiden järjestämistavan kannalta merkittävä
- Lyhyellä tai pitkällä aikavälillä suorasti tai epäsuorasti merkittävä alueen väestön, toiminnan tai talouden kannalta
- Johtamisen tai henkilöstön kannalta merkittävä

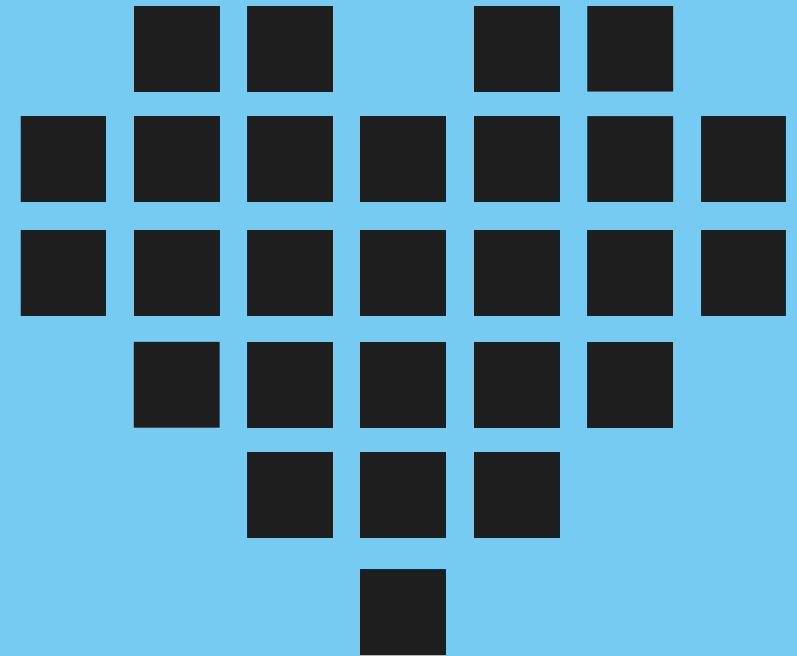

Eri päätösvaihtoehtojen tunnistaminen

- Evauksessa tarkastellaan aina vähintään kahta päätösvaihtoehtoa, joista toinen on nykytilanne (ns. nollavaihtoehto) ja toisena vaihtoehtona on nykytilanteesta eroava päätösvaihtoehto
 - Vaihtoehtoja voidaan kuitenkin ottaa tarkkailuun niin monta, kuin on luontevaa käsitellä asian kannalta
- Vaihtoehtoiksi valitaan vain todellisia vaihtoehtoja
 - Muodon vuoksi tehdyt vaihtoehdot eivät tarjoa hyvää tietopohjaa päätöksenteolle
- Vaihtoehtojen avulla pyritään löytämään paras tapa toteuttaa päätettävää asiaa

Evata voi monella tavalla

Vaikutuksen merkitys voidaan arvioida asteikolla merkittävästä myönteisestä vaikutuksesta merkittävään kielteiseen. Kokonaisarvion lisäksi on kirjattu arvioon johtaneet huomiot.

(Taulukko muokattu Maaseutuvaikutusten arviointi hyvinvointialueiden avuksi –webinaarin 26.11. materiaalista)

	Nykytilanne	Vaihtoehto 1	Vaihtoehto 2
Ihmiset	<ul style="list-style-type: none">+ myönteiset huomiotx kielteiset huomiot● neutraalit huomiot	<ul style="list-style-type: none">+ myönteiset huomiotx kielteiset huomiot● neutraalit huomiot	
Henkilöstö			
Talousvaikutukset			
Ympäristö			